

ESKE

Ermittlung **schulsprachlicher Kompetenzen** in der **Erstsprache**

PASCHTU

Aufgabenset 7 bis 9 Jahre Schulerfahrung

© Pädagogische Hochschule FHNW 2018

Professur Deutschdidaktik und Mehrsprachigkeit im Kindesalter

Mathilde Gyger & Ursula Ritzau

دنده

۱

متن ولولی او پوشتونوته خواب ورکری .

چپس

چپس د کچالانو ورپته شویته شوی تیکلیوته وایي . او دا ۱۸د می پیری د نامتو اختراعو څخه شمېرل کیږی . دا چه د چپسو په راویستلو او پلورلو چا لاس پوری کره په دی هکله گن شمیر کیسی شتون لری . او دا نږدی نا شونی ده چی د دغو کیسو رشتیا او دروغ سپین کرو . تر ټولو زیاته مشهوره کیسه د جورج کروم نومی اشپز په هکله ده . بناغلی کروم د کال ۱۸۵۳ د اگست په ۲۶ مه نیټه د یو نا خوش پیروونکی د خوشحالولو هڅه وکره . هغه د کچالو نږی تیکلی غوڅ کرل بیایي ورپته کرل اومالگه بی پری وشیندله . چی په پایله کی د پیروونکی نا خوښی په خوشی بدله شوه . دا کیسه کېدی شی یو څه حقیقت

ولری . خو څرگنده ده چه نوموړی پیری کی نورو اشپزانو هم داراز مفکورې درلودلی . یواځی په امریکا کی چپسو ته ورته توکی د وخت یو څو داخلی پخلی په کتابونو کی ذکر شوی او په نورو شکلونو کی یی په برتانیا کی پرمختک موندلی و . په پلورنځیو کی د چپسو پلور په لومړی ځل د ۱۸۹۰ په لسیزه کی پیل شو خو د چپسو تولید او پلورل کی رښتینی زیاتوالی د ۱۹۲۰ لسیزې په پای کی د ورپتونکی ماشین راوتلو څخه وروسته رامنځته شو کله چی نوموړی ماشین د چپسو پخلی کی تر ډیره اندازه اسانتیا راوسته . ورپسی لسیزه کی سربیره پر نورو بدلونونو د چپسو پاکتونو کی هم بدلون منځته راغی تر څو چپس په امریکا کی لږی پرتو سیموته وویشل شی . خو داروپا په پلورنځیو کی د چپسو پراختیا تر ۱۹۵۰ لسیزه پوری وځنډیده .

لېکونکی ولی دا متن لیکلی دی ؟

- لوستونکی د چپسو تاریخ څخه خبرولو لپاره .
- د یوی پزره پوری کیسپله لاری د لوستونکو ساعت تېرولو لپاره .
- لوستونکو ته د چپسو پخولو چل بنودلو لپاره .

آیا دچپسو اختراع کونکی مالوم دی ؟

- هو دا جورج کروم و .
- نه گن شمېر کسان امکانی شتون لری .
- نه خو دا مالومه ده چی کوم ځای کی اختراع شو .

مور اتکلی پوهیږو چی د کومی ز مانی څخه چپس خورل کېږی .

- سمه
- غلط

اروپا په نږی کی لومړی سیمه وه چیری چی چپس وپلورل شول .

- سمه
- غلط

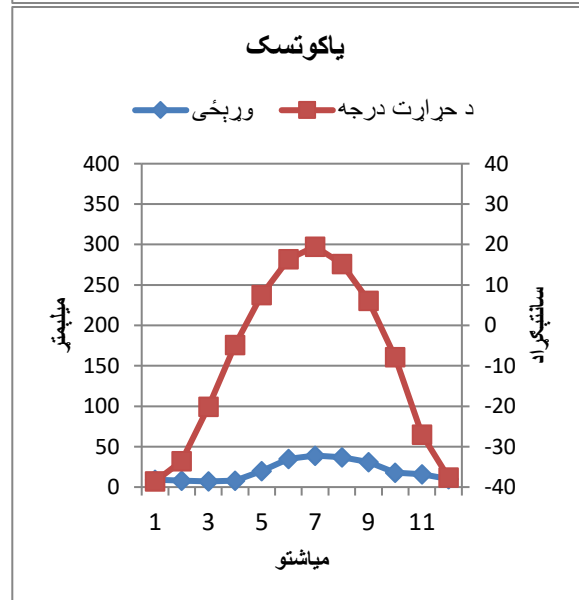
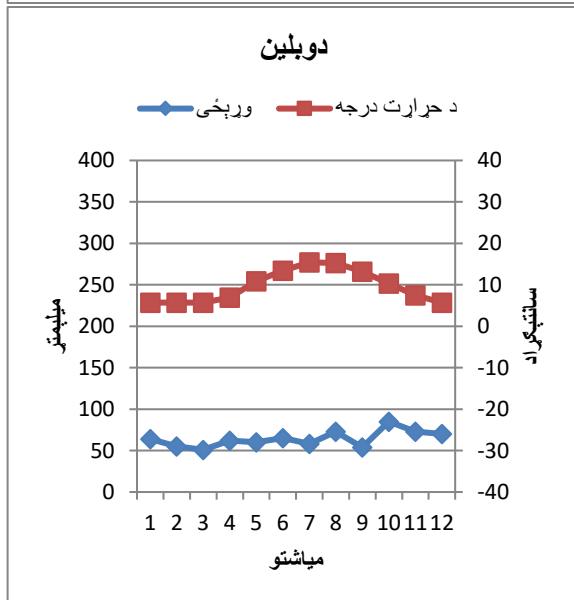
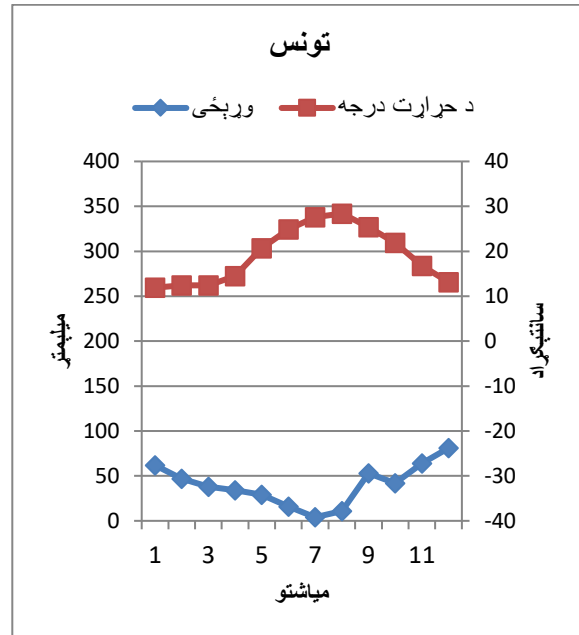
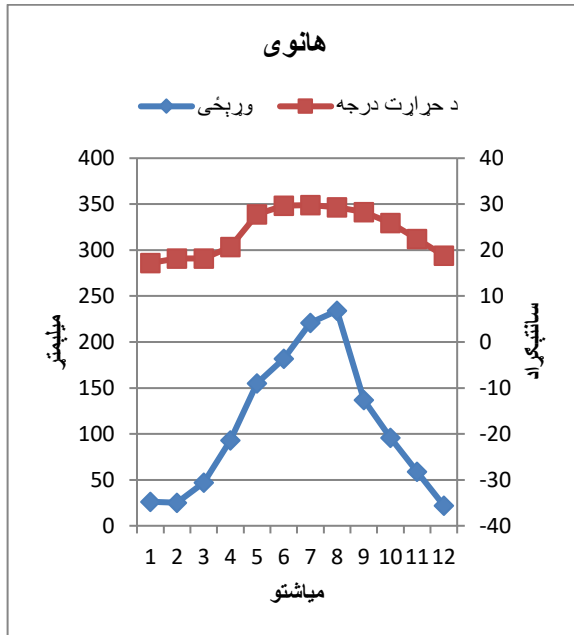
په ۱۹ مه پیری کی دچپسو د زیات خوراک د یو څخه ډیر ل شتون لری .

- سمه
- غلط

۲ لاندنی متن ولولې او څلور د هوا نمودارچې د څلورو مختلفو ښارونو په هکله دې وگورې • او بیا ووايي چې دا متن په څه هکله لیکل شوی دې •

د تودوخي درجه او وړيخ

د نړي په بعضی مناطقو کې په اوړي دېر ورشت کېږي او په بعضی نوري کې نکهږي • په بعضی سېمو کې د تودوخي درجه په تول کال کې يوشان وي او په يو شمېر نوري کې دېر متفاوت • د مثال په توگه سوېس • څلور شول شوي ښارونه په مختلفو فارو په نړي کې موقعيت لري او د متفاوتو هوا څخه برخوردار دي • د هانوي ښار په ويتنام کې دی • تونس د تونيسيا پایتخت ده او په مد يتراڼه خليج کې واقع شوي دي • دوبلين په ايرلند کې ده او ياکوتسک د روسيه په مرکزې سيمو کې موقعيت لري •

د اوبه او هوا نمودار د وړيخ او د تودو د نمودار څخه تشکیل شوي دي • وړيخ په کېن سمت کې د ميليمتر په ذريعه او د تودو درجه په سانتیگراد باندی شول شوی دي • دا نمودار د وړيخو او تودو اندازه په متوسط ډول له جنوري څخه تر دسمبر پوري په گوته کوي

۳ پوشتني داوبه او هوا د نمودار په هکله د ۲- ۳ دندی څخه .

الف – د متن او نمودار په نظر کې نیولو سره رشتیني بنارونه په گوته کړي .

پاکوتسک	دوبلین	تونیس	هانوی
			په تول کال کې د هوا دتودو درجه د ۵ تر ۱۵ درجه سانتیگرادپورې تغیرکوي .
			دا بنار په وړې کې لگ باران لري او له می څخه تر اکتوبر پورې ۲۰ دسانتیگراد او یا دیر .
			د وړیځو وړیدل د اکتوبر څخه تر اپریل پورې د واورې په شکل وي .

ب – د یا کو تسک د بنار نمودار وگوري او درست بیانات په گوته کړي .

☐	صفر درجه د سانتیگراد او ۲۰ میلیمتر وړیځ اتکل کیږي .
☐	منفی ۱۰ درجه د سانتیگراد او ۵۰ میلیمتر وړیځ اتکل
☐	نژدی تیت له ۱۰ درجه سانتیگراد او ۶۰ میلیمتر وړیځ
☐	نژدی لوړ منفی ۳۰ درجه او ۱۵ ملیمتر وړیځ

ث – د اوبو او هوا د نمودار له مخې په ۲ دنده کې په کومو بنارونو کې د وړیځو او تودو درجه دپر متفاوته دي . رشتیني بنارونه په گوته کړي .

د وړیځو اندازه متفاوته ده په ۰۰۰

هانوی	تونیس
دوبلین	پاکوتسک

د تودو درجه متفاوته دي په ۰۰۰

هانوی	تونیس
دوبلین	پاکوسک

دواړه لېکونه ولوله او بيا په خپله ژبه ووايه چه د څه په هکله لېکل شوي دي.

لومړی ليک

د ښوونځي ماشومانوته د شيدو پر ځای اوبه ورکړی .

په شونځيو کې د غواشيدی څښل د طبيعت سره سمون نلری . انسان دځمکې پر سر يواځينی موجود دی چی د يو بل ذات شيدې څشي .

د اوپسالا پوهنتون له لورې تر سره شوي يوه پراخه څيړنه چی دتيری چهارشني په ورځ په ورځپاڼه کې خپره شوي ده د غوا شيد و په هکله زموږ له دېرې مودې راهيسې منل شوي گومانونه په بله مخه اړوی . څيړونکو موندلي چه دشيدو دير څښاک د لنډ ژوند او د هډوکوماتېدلو سره تړاو لري .

د غوا شيدې نه د طبيعت سره سمون خوری او نه دخلکو روغتيا او چاپيريال لپاره گټه لري . نو ځکه اوس وخت ډاډرسيدلي چی دغوا شيدې له شونځيو څخه لرې کړو او د دی پر ځای ماشومانوته د څښاک نورخوبونه ورزده کړو چی د چا پيريال لپاره هم گټور وي ، يانی تنده دي په اوبو باندي ماته کړی

اربرت مولر

د سابه خوری نومی تولني استاذی

دوهم ليک

د ښوونځي خورو سره شيدو ته اړتيا ده

آندرس سوپنسون ته ځواب

آندرس سوپنسون نه غواړی چی ماشومان دي په ښوونځيو کې شيدې وڅښی . مور او ملگری ملتونه بر عکس فکر لرو او هغه دا چې تول ماشومان په شونځي کې په وريا توگه د شيدو څښلو حق لري .

په شيدو کې د ۲۲ د جملی څخه ۱۸ هغه خوراکی توکي شتون لري چې مور هره ورځ ورته اړتيا لرو او د شونځيو په ساعتونو کې ماشومانوته د سم خوراک رسېدو داد ورکوي په کومو هيوادونو کې چې د خورو کمښت شتون لري هلته دښوونځي له لورې شيدې د زيات شمير ماشومانو لپاره د خوراکی توکو يوه حياتی سرچينه ثابتېدې شي . سر بيره پر دی تازه څيړنو جوته کړي چې که چېرې کوچنيانوته دخورو په څنگ کې شيدې ورکړل شي نو يواځي دښوونځي د غرمې ناری په کافی اندازه خوراکی توکي نه لري

د کريستيانستاد پوهنتون د خوراکی توکو څيړونکي شاعلی اولاروساند د سويدن ديو ښار درې ښوونځيو کې سيرنه ترسره کړه . کوم چی ماشومانوته د غرمې ډوډي ورکول کېدې په دغو ښوونځيو کې د غرمې خواړه يو ډول وو . خو په يوه ښوونځي کې شيدې هم ورکول کيدل . پابلو په داگه کړه چی د خواړو په خواکي شيدې څښل اړينې دي په تېره هغو ماشومانوته چی کم خوراک کوي او يا دغرمې تفريح په وخت کافی اندازه خوراک کولو تهوخت نلري شيدو ته اړتيا ده تر څو ماشومان سر بيره پر نورو په کافی اندازه کلسيم ویتامين بی ۱۲ او مکنيزيم بدن ته جذب کړي له دي لامله شيدې په ښوونځي کې يو څرگند ځای لري .

سوزانه فيستر

د بزرگرو د اتحاديه استازي

۵

د ۴ می دندی په نظر نیولو سره درستی څرگندونې نشانی کړې .

- ۱ - ولی میرمن فیستر انگریزې چې شپږې د بنوونځي ماشومانو لپاره اړینې دي ؟
- ماشومان د شپږو له کیله په بنوونځي کې دېرزیات خوراک کوي . الف
- د شپږو په وسیله دانسان عمر اوږدېږي . ب
- په شپږو کې ګن شمېر خوراکي توکي شتون لري . ث

- ۲ - ولی شا غلی مایر فکر کوي چې د بنوونځي ماشومان دي د شپږو پر ځای اوبه وڅشي ؟
- اوبه د شپږو په پرتله ارزانه دي . الف
- اوبه د چاپېریال لپاره ګټورې دي . ب
- اوبه په غوره توګه تنده ماتوي . ث

- ۳ - د متن له مخې څېړنو کومې پایلې را برسېره کوي ؟
- دا چې شپږې څښل دواړه منفي او مثبتې اغیزې لري . الف
- دا چې د بنوونځي خواره د شپږو پرته هم په ز پاته کچه خوراکي توکي لري . ب
- د شپږو ز بات مصرف هد وکي پیاوړې کوي . ث

- ۴ - ولی میرمن فیستر دا لېک لیکلي ده ؟
- هغه غواړي چې سپینه کړي چې شا غلي مولر ولي په غلط دي . الف
- هغه غواړي چې روشانه کړي چې اوبه ولي د چاپېریال لپاره ګټورې دي . ب
- هغه غواړي چې ماشومان دي په بنوونځي کې کم خوراک وکړي . ث

- ۵ - شا غلي مولر ادعا کوي چې د زباتو شپږو څښل له امله د انسان د ږوند موده لنډېږي .
- سمه
- غلط

- ۶ - شاغلي مولر او مېرمن فیستر پوهیده چې په دواړو لېکونو کې د څېړنې پایلې یو شان دي .
- سمه
- غلط

- ۷ - داسې برېښي چې څېړونکي د شپږو اغېزو په هکله هم نظره دي .
- سمه
- غلط

د دواړو متنونو څخه کوم یوه ستاسې لپاره تر ټولو ډېر د منلو وړ و؟ آیا وېلې شي چې ولې داسې فکر کوي؟

۶

مثال وگوره او سوالونه ته خواب وړکړه .

نيکو ۱۵ کلن دی او په ۹ ټولگي کې سبق وایي . د چهار شنبې په ورځ په یوه رستورانټ کې دگارگر په صفت کار کوي . په خپل ازاد وخت کې د فوټبال لوبه کوي دا هم دهغي د یوي ونې تقسیم اوقات .

	دوشنبی	سه شنبی	چهار شنبی	پنجشنبه	جمعه
۷۰۴۵-۹۰۱۵	ف س ۲	ف س ۱	م ا ت	ف س ۲	ف س ۱
۹۰۱۵-۹۰۴۵	تفریح	تفریح	تفریح	تفریح	تفریح
۹۰۴۵-۱۱۰۱۵	م ا ت	گ ح و	ن ا ت	ن ا ت	گ ح س
۱۱۰۱۵-۱۲۰۰۰	م ا ت	گ ح و	س پ ل	س پ ل	س پ ل
۱۲۰۰۰-۱۳۰۳۰	د غرمي تفریح	د غرمي تفریح	د غرمي تفریح	د غرمي تفریح	د غرمي تفریح
۱۳۰۳۰-۱۵۰۰۰	ف س ۱	گ ح س	ف س ۱	س پ ل	س پ و
۱۵۰۰۰-۱۵۰۳۰	تفریح	تفریح	تفریح	تفریح	تفریح
۱۵۰۳۰-۱۷۰۰۰	س پ ل	س پ و		م ا ت	م و س
۱۷۰۰۰-۱۸۰۰۰			کار		
۱۸۰۰۰-۱۹۰۰۰			کار		
۱۹۰۰۰-۲۰۰۰۰	فوټبال		کار	فوټبال	
۲۰۰۰۰-۲۱۰۰۰	فوټبال		کار	فوټبال	
۲۱۰۰۰-۲۲۰۰۰			کار		

تشریح

بحرني ژبه ۱ انگلیسي	ف س ۱
بحرني ژبه ۲ فرانسوی	ف س ۲
جغرافیه	گ ح و
تاریخ	گ ح س
ریاضی	م ا ت
موسیقی	م و س
طبیعی څیړني	ن ا ت
ژبه او ادبیات	س پ ل
ورزش	س پ و

پوښتنې

۱ - څومره ریاضي ساعتونه نیکو په یوه ونې کې لري ؟

خواب :

۲ - کوم مضمون نیکو یو ځل په ونې کې لري ؟

خواب :

۳ - کوم مضامین نیکو هیڅ وخت د غرمي دتفریح څخه مخکې نلري ؟

خواب :
